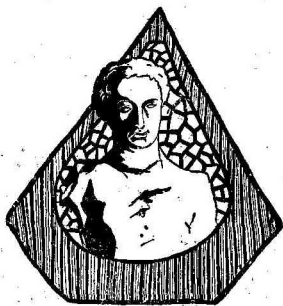

ΑΙ ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριτὴς τῆς Παρισυνῆς ἐφημερίδος «Κρουᾶ» ἀπέστειλε τὸ ἐξῆς ἄρθρον περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Κρήτης.

ΙΑκαμμίαν νῆσον τῆς Μεσογείου δὲν γίνεται ἀπὸ δέκα καὶ πλέον ἐτῶν τόσος λόγος, ὅσος διὰ τὴν Κρήτην.

Πολιτικοὶ καὶ διπλωμάται, ἀρχαιολόγοι καὶ δημοσιογράφοι καὶ ἱστοριοδίφαι ἐσπούδασαν καὶ σπου-

δάζουν τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν τῆς νήσου. Καὶ ἐνῶ οἱ ἀρχαιολόγοι προσπαθοῦν ν' ἀναστήσουν τρόπον τινὰ τὴν ἀρχέγονον ζωὴν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ δημοσιογράφοι προσπαθοῦν νὰ καθορίσουν τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς οὗτος θὰ ζήσῃ εἰς τὸ μέλλον.

Οἱ Ἕλληνες θεωροῦν τὴν Κρήτην ὡς ἰδικήν των, οἱ Τοῦρκοι προσπαθοῦν νὰ τὴν διατηρήσουν παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Εὐρώπης, ὁ βασιλεὺς Ἐδουάρδος εἰσέρχεται καὶ αὐτὸς εἰς τὴν σκηνὴν καὶ οἱ καλῶς ἐπληροφορημένοι κύκλοι βεβαιοῦν ὅτι σκοπὸς τοῦ προσεχοῦς ταξιδίου του εἰς Ἀθήνας καὶ Κωνσταντινουπόλιν εἶνε ὅπως λάβῃ τὴν Κρήτην εἰς ἀντάλλαγμα τῆς Κύπρου καὶ νὰ προσφέρῃ κατόπιν τὴν πρώτην εἰς τὴν Ἑλλάδα, μὲ τὸν συνήθη χαριτωμένον τρόπον του, κρατῶν ὅμως διὰ τὸν ἑαυτὸν του τὸν λιμένα τῆς Σούδας.

Σήμερον ὅμως δὲν θὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς νεωτέρας, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀρχαίας Κρήτης, ὁ πολιτισμὸς τῆς ὁποίας ἤλθεν ὁλόκληρος εἰς φῶς κατόπιν τῶν ἐν ἔτει 1900 ἀρξαμένων ἀνασκαφῶν, τ' ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων ὑπερέβησαν τὰ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Σχλημᾶν εἰς τὰς Μυκῆνας καὶ τὴν Τίρυνθα. Ἀνεκαλύφθησαν τρία Κρητικά Ἀνάκτορα, ἐξ ὧν τὸ παλαιότερον, τῆς Κνωσσοῦ, κεῖται εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῶν Χανίων δι' ἁμάξης, τὸ τῆς Φαιστοῦ κεῖται εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς νήσου καὶ τὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος, μεταξὺ τῆς Φαιστοῦ καὶ τῆς θαλάσσης.

Τὸ Ἀνάκτορον τῆς Κνωσσοῦ δὲν ἦτο ὠχυρωμένον, ἦτο δὲ διηρημένον εἰς δύο διαμερίσματα χωριζόμενα ἀπὸ μίαν κεντρικὴν αὐλήν. Διὰ νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς αὐτήν, ὥφειλε νὰ εἰέλθῃ προηγουμένως ἀπὸ τὰ Προπύλαια.

Ἐνθεν καὶ ἔνθεν τῆς αὐλῆς ἦσαν στοαί, διάδρομοι, διαμερίσματα τοῦ βασιλέως, τῆς βασιλίσσης, τῶν θεραπόντων κλπ.

Ὁ βασιλικὸς θρόνος σῶζεται σχεδὸν ἀνέπαφος ἐντὸς τῆς μεγάλης τοῦ ἀνακτόρου αἰθούσης. Μία ἄλλη αἰθουσα φαίνεται ὅτι ἦτο προωρισμένη διὰ τὰς ἀκροάσεις. Εἰς τὴν Β.Δ. πλευρὰν τοῦ ἀνακτόρου ὑπᾶρχε μικρὸν θέατρον, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ ἕως χιλίους θεατὰς.

Ἐκ τῶν ἀνακαλύψεων τούτων καὶ τῶν ἄλλων, τῶν ὀχι ὀλίγωντερον ἀξίων λόγου, τὰς ὁποίας ἔφερον εἰς φῶς αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Φαιστοῦ καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐξάγεται ὅτι εἰς περίοδον ἀρχαιοτάτην καὶ κατὰ πολὺ προγενεστέραν τῆς

Μυκηναϊκῆς ὁ Κρητικὸς πολιτισμὸς εἶχε κάμει καταπληκτικὰς προόδους.

Ὁ ἀρχαιολόγος κ. Ἐδανς ὠνόμασε τὴν ἐποχὴν τοῦ Κρητικοῦ πολιτισμοῦ «ἐποχὴν τοῦ Μίνωος» ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ πραγματικοῦ ἢ μυθικοῦ βασιλέως, τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες θεωροῦν ὡς νομοθέτην τῶν Κρητῶν.

Περὶ τῶν παλαιωτάτων Κρητῶν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἤξευρον σχεδὸν τίποτε· ἰσχυρίζοντο ἐν τούτοις ὅτι ἐγνώριζον πολλὰ πράγματα, καὶ οἱ ποιηταὶ τῶν ἀφηγοῦντο θαυμασίους δι' αὐτοὺς μύθους, ὅπως εἶνε ὁ τοῦ Δαίδαλου, τοῦ κατασκευαστοῦ τοῦ Λαβυρίνθου, ὁ τῆς Ἀριάδνης, τὴν ὁποίαν ἤρπασεν ὁ Θησεύς— ἄλλος αὐτὸς μυθικὸς ἥρως— ὁ τοῦ βασιλέως Μίνωος, τοῦ κατόπιν χειροτονηθέντος κριτοῦ εἰς τὸν Ἀθῆν, ὁ τοῦ Μινωταύρου κλπ.

Πῶς ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν οἱ μῦθοι οὗτοι; μᾶς τὸ ἐξηγεῖ ὁ κ. Ἐδανς πληρέστερα.

Οἱ Ἕλληνες συνειδησμένοι εἰς τὴν ἐπιβήλουσαν ἀπλότητα τῶν ναῶν των, ἐξεπλάγησαν ὅταν εἶδον τὰ εἰρήπια τοῦ Ἀνακτόρου τῆς Κνωσσοῦ. Εἰς τοὺς τοίχους του ὅλους ἐδίδεπον ζωγραφισμένους διπλοὺς πέλέκεις, εἰς τοὺς ὁποίους ἰδωκαν τὸ ὄνομα λάβρυς. Ἐξ αὐτοῦ κατόπιν παρήχθη ὁ λαβυρίνθος.

Ἐδίδεπον ἐπίσης εἰκόνας καὶ ἀνάγλυφα μᾶς θεότητος, ἥτις κατὰ τὸ ἥμισυ ἦτο ταῦρος καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἄνθρωπος καὶ παρήγαγον ἐξ αὐτῆς τὸν Μινωταύρον.

Οἱ ἀρχαῖοι Κρητῆτες δὲν εἶχον ναοὺς ὑπὸ τὴν κλαδικὴν τῆς λέξεως ἐννοίαν, κατὰ τὰς γενομένας ὅμως ἀνασκαφὰς εὐρέθησαν βωμοὶ ὑπαίθριοι.

Εἰς ὅλα τὰ ἀγαλμάτια, τὰ ὁποῖα περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, ἀναπαρίστανται θεότητες ὑπὸ ἀποκλειστικῶς γυναικεῖαν μορφήν.

Τὰ περισσότερα εἶνε χονδροειδῆ καὶ ἀκαλαίσθητα, ὑπάρχει ἐν τούτοις καὶ ἐν τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν. Εἶνε τὸ λεγόμενον ἀγαλμα τῆς «θεᾶς μὲ τὰ φειδία».

Ἀπεκλήθη οὕτω, διότι ἡ θεὰ ἥτις ἀναπαρίσταται εἰς αὐτὸ κρατεῖ μὲ τὴν δεξιάν της χεῖρα τὴν κεφαλὴν ἐνδὸς ὄψεως, ἡ ὁσφύς της δὲ περιζώννυται ἀπὸ δύο ἄλλους ὄψεως.

Εἰς τὴν Κνωσσὸν ἦτο ἐν χρήσει ὁ σταυρὸς ὡς ἱερὸν σύμβολον.

Ὁ σταυρὸς τῶν ἀρχαίων Κρητῶν διαφέρει ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι ὅλοι οἱ κλάδοι του εἶνε ἴσοι μεταξὺ των».

Αὐτὰ περίπου γράφει μὲ μεγάλαν γλαφυρότητα ὁφους— ἡ ὁποία δὲν ἦτο βεβαίως δυνατόν ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν περίληψιν— ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς Παρισυνῆς ἐφημερίδος

Ὁ ἴδιος κάμνει τὴν ἐξῆς παρατήρησιν.

«Εἰς τὸ Μουσεῖον τῶν Ἀθηνῶν ὑπάρχει μία ἀναπαράστασις τῆς θεᾶς μὲ τὰ φειδία καὶ τοῦ κρητικοῦ σταυροῦ.

Παρατήρησα ἐν τούτοις ὅτι κανεὶς ἐπισκέπτης δὲν στέκεται ἐμπρὸς εἰς τὴν προθήκην τῆς Κρήτης. Προφανῶς τὸ τοιοῦτον γίνεται, διότι οἱ ἐπισκέπται τοῦ Μουσείου δὲν γνωρίζουν τί εἶνε τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτήν. Ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους ἐξαρτᾶται νὰ φωτίσουν τὸ κοινόν».